

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.:
Petru P. Barițiu

Adresa: Jokai u. 6.
Pe 1 an (52 nri de câte 16 pag.) 6 cor.
Pe o jumăt. de an (26 de nri) 3 cor.

Intemeietorul foi:
Dr. E. Dăianu.

Blajul pentru școale.

Școala cea dintâi a poporului nostru, Blajul, orașul școalelor românești, a dat cel dintâi signalul și exemplul luptei, ce se cade a se purta pentru apărarea școalelor noastre, pentru păstrarea caracterului lor autonom, creștinesc și românesc.

Cât de serios este momentul istoric, prin care trecem, se vede și din acest fapt. Blajul, cel modest și retras, Blajul cel răbduriu și cu bună nădejde, a simțit, că s'a apropiat momentul, când trebuie să arete iară cum se cade a se aduna toți României, umăr la umăr, pentru apărarea culturii noastre naționale și a așezămintelor ei.

S'a adunat la Blaj conferența episcopescă — clerul clerului — și s'a adunat apoi mulțimea poporului, ca să se dovedească, ceea ce era de prevăzut, fiindcă este așa de firesc, că clerul și poporul una sunt, când e vorbă de a apăra așezămintele cele mai scumpe ale bisericii noastre, școalele creștinești ale poporului românesc.

Conferența episcopescă a ținut 3 zile întregi; au luat parte reprezentanții metropoliei întregi. Dacă a trebuit să lipsească P. S. Episcop al Gherlei, dieceza aceasta, — cea mai vastă și mai număroasă în metropolia românească unită cu Roma, — a fost și ea reprezentată în chip de-

săvârșit canonic, pentru că d-l canonic Ioan Georgiu, este nu numai inspector școlastic diecezan, și președintele senatului școlastic din conzistor, ci este totodată — și asta e hotărîtor — și vicar general episcopesc și în aceasta distinsă calitate a subscris actele conferenței alături de arhierii bisericii.

Conferența după sfătuiri și consfătuiri din cele mai chibzuite a hotărît a adresa un Memorand către corpurile legitime: casa deputaților și casa Magnaților, și către Maiestatea Sa ces. și reg. apostolică. Acest memorand, afară de mici adresați, mutatis mutandis — are acelaș fond serios și grav, în care se arată, pe bază largă principii, ară, care sunt drepturile bisericii în chestiune de instrucție și educație, după dreptul divin și uman și după legislațiunea pozitivă a țerii, și se cere, ca proiectele de legi ale lui Apponyi să i-se retrimită spre a fi redactate așa fel, ca să nu vatăme aceste drepturi imprescriptibile. Cluj

Acest memorand care ne aduce aminte de cel al metropoliei gr.-or. când cu lupta contra lui Berzeviczy, nu întră în amănuntele §§-ilor vițioși ai proiectului lui Apponyi, ci indică clar și hotărît principiile generale de care trebuie să fie condus. Astfel nu ne îndoim, că *Memorandul arhierilor nostri uniți cu Roma* își va face efectul său la forurile competente, și dacă va fi lipsă, și la cea ce este șeful bisericii creștine, de a cărei cauză e în definitiv vorbă. »Unirea« din Blaj vorbind de conferența Episcopilor zice:

»Conferința a hotărât să trimită la Casa deputaților, la a magnaților și la Regele apostolic câte o reprezentațiune contra proiectului de lege prezentat de ministrul Apponyi.

În această reprezentațiune să cere, ca proiectul de lege să fie retrimis Ministrului de culte și instrucție publică, spre a-l prelucra astfel, încât îmbunătățirea lefilor învățătorești să se facă din Cassa statului, fără ca prin aceasta să fie lipsite bi-

sericile de drepturile cari până acum le-au avut asupra şcoalelor, în ce priveşte aplicarea şi disciplinarea învăţătorilor, dreptul autorităţilor bisericeşti de a aproba ele înseşi manualele didactice şi de a stabili planul de învăţământ în şcoale şi fără de a se lua toate celelalte drepturi cari până acum le-au avut autorităţile bisericeşti pe baza articolului de lege XXXVIII şi XLIV din 1868 în ce priveşte limba de propunere română în şcoalele bisericeşti române unite.

Reprezentaţiunile au fost subscrise de arhieriei prezenţi şi de inspectorii şcolastici ai celor patru dieceze şi înaintate la locul competent.

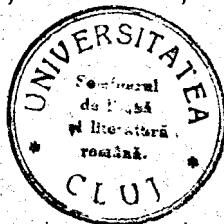
Aproape în acelaş timp cu Preasfinţitii Arhieriei ai bisericeşti unite, Blajul a adunat la sinul său pe ţăranii satelor învecinate, ca împreună sfătuindu-se să-şi spună şi ei gândirea: că nu e bine, că nu se dă fiecărui bărbat dreptul de vot, că nu e omenesc acum în veacul libertăţilor de tot soiul, a nu îngădul, pe cei ce ştiu purta condeul, ca să-şi spună păsul ce-i munceşte şi să strige contra celor ce-i nedreptăţesc şi mai pe sus de toate, că e grozav, a nu lăsa pe un popor să se instruiască în limba lui, între marginile legii, în alipirea cătră tron şi în dragostea cătră pământul străbun.

Şi Blajul şi-a spus cuvântul în chip demn şi cinstit, cât persoana oficioasă prezentă s'a simţit îndemnată a felicita pe vorbitori.

* * *

Dumineca trecută, curând după conferenţa Episcopilor, s'a ţinut la Blaj, în piaţa lui Inocenţiu Clain, în faţa istoricei catedrale, cea dintâi adunare populară de protestare în contra proiectelor nenorocite ale contelui Apponyi. Adunarea a reuşit foarte bine.

Punct la 11 oare apar pe trei strade şiruri compacte de ţărani, cari în şir milităresc, cu preoţii şi învăţătorii lor împreună, având frunză de brad sau de muşcăta la căciulă, să înşirue în bună ordine în faţa terasei Catedralei. O Mare de capete. Prezenţi: aproape întreg Capitlul, toţi preoţii din gremiu, adv. Patiţa din Alba-Iulia, adv. Tripou din Bisriţa, adv. Oltean din Ludoş, 10 tineri univerzitari din Cluj, în frunte cu Voicu Niţescu, toţi preoţii şi învăţătorii din satele învecinate, câţiva din depărtări mai mari, multe dame, cari nepăsătoare rabdă frigul aspru.

Se constituie biroul: președintele e aclamat Dr. Alesandru Pop, notari: Dr. Dănilă Szabó și Dr. Ioan Bălan. De față și protopretorul Simonffy Alajos.

Di Dr. Pop ocupă președintele și într-o ninsoare deasă salută pe cei prezenți, mulțumindu-le cu toată căldura, pentru viul interes, ce-l arată față de acele chestiuni, pe cari guvernul vrea să le rezolve în timpul cel mai scurt timp și cari pe noi românii ne privesc foarte de aproape. Aduce la cunoștință, că sunt trei puncte puse la ordinea zilei, cari se vor dezbate: 1. Sufragiul universal; 2. Libertatea de presă; 3. Proiectul reformelor școlare, urmând la sfârșit proiectul de rezoluțiuni.

Au luat cuvântul Dnii Dr. Laurențiu Nestor, avocat, Dr. I. Sâmpălean, prof. seminarial, Aurel Ciato, redactor și în fine distinsul canonic Dr. Aug. Bunea, care a ținut un discurs larg, puternic, plin de frumos și de adevăr.

Din cuvântul d-lui Ciato »Unirea« reproduce următoarele:

»Suntem iubitori de ordine, avem respectul legilor și mai pe sus de toate ne iubim patria noastră«, dar nu suferim odată cu capul ca cineva să se atingă de ființa noastră românească, căci »avem și noi un credeu, pe care poetul Coșbuc l'a cuprins așa de fidel în frumoasele versuri:

Tot una e dac'ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit,
Dar nū-i tot una leu să mori
Ori căne înlăntuit.

Indelungi și repetate aplause și aclamări au răsunat la adresa entusiastului și infocatului vorbitor.

Ne mai fiind nime să iee cuvânt la acest punct, se dă cuvântul părintelui canonic Dr. Augustin Bunea. Apariția sa e salutăată cu vii aclamațiuni și fiecare își impune o mai încredată atenție spre a urmări și mai bine pe distinsul orator. Dsa vorbește improvizând, însă la înțelesul și inima tuturor.

După aceea adunarea — ca la 3—4000 de oameni — au votat o rezoluțiune, în care se zice:

III. Adunarea poporală își ridică glasul său de protestare înaintea tuturor factorilor constituționali ai țării, împotriva proiectului de lege despre raporturile de drept ale școalelor populare primare ce nu au caracter de stat, și despre lefile

învăţătorilor dela şcoalele comunale şi confesionale, şi pretinde, ca acest proiect să fie luat dela ordinea zilei în parlamentul ţării. Nu îmbunătăţirea lefilor învăţătoreşti ne nelinişteşte, ci condiţiile de cari este legată această îmbunătăţire. Împlinirea acestor condiţii, aşa pe cum este prevăzută în proiectul de lege, nu poate avea altă urmăre, decât desfiinţarea naţionalităţilor nemaghiare şi a bisericilor lor. Nu se mai ţine seamă în acest proiect de legile fundamentale din 1868, pe cari se întemeiază şi de cari este legată restabilirea constituţiei ungare. Limbile naţionalităţilor sunt scoase chiar şi din acelea şcoale agronomice de repetiţie cari vor fi susţinute de naţionalităţi şi de bisericile lor şi astfel se vatămă paragraful 17 din art. de lege 44 din 1868, care îndatoreşte statul ca în ori şi ce fel de şcoale, chiar şi în celea de stat până sus la academii şi la universităţi să se îngrijască, ca naţionalităţile nemaghiare să se folosească numai de limba lor în predarea învăţământului public. — În celelalte şcoale primare confesionale să dă limbei maghiare un teren atât de larg, încât limbile naţionalităţilor abia mai au ceva loc.

Celea mai importante obiecte de învăţământ, ca aritmetica, istoria, geografia, constituţia patriei, au să se predeie în legătură cu învăţarea limbei maghiare şi după manuale şi plan aprobate exclusiv de ministrul de culte şi instrucţiune publică, ceea ce face aproape cu neputinţă instruirea şi creşterea pruncilor în limba părinţilor. Senatele şcolare, preoţii, învăţătorii şi auctorităţile cele mai înalte bisericesti sunt silite a se îngrijii de învăţarea limbei maghiare în măsură aşa de mare, încât fiecare prunc, când iese din şcoala elementară să ştie vorbi şi scrie ungureşte. Şi măcar că din punct de vedere pedagogic aceasta este o pretenziune nefirească, iar între împrejurările noastre etnografice pretenziunea aceasta nu se poate împlini, totuşi dacă nu se obţine acest rezultat proiectul de lege dictează pedepse aspre asupra senatelor şcolare, asupra preoţilor, învăţătorilor, şi asupra auctorităţilor bisericesti, şi merge aşa departe încât în multe cazuri sistează chiar şi dreptul bisericei de a-şi susţine şcoala. Astfel stând lucrul, proiectul de lege ţinteşte la desfiinţarea naţionalităţilor cu ajutorul şcoalelor proprii, ce şi-le-au înfiinţat cu mari jertfe, ceea ce spune apriat şi Ministrul de culte şi instrucţiune publică, când în motivarea proiectului de lege arată că scopul aceluia este contopirea naţională (nemzeti összeforradás). Prin aceasta este însă ameninţată însaşi existenţa bisericilor româneşti, cari folosindu-se în cultul dumnezeiesc numai de limba românească, trebuie să-şi piardă neapărat pe credincioşii lor,

îndată ce aceştia nu vor mai primi în şcoalele primare o instrucţiune bună şi largă în limba lor naţională, care singură îi poate face să priceapă toată slujba dumnezeiască, singură îi poate lega pentru totdeauna de adevărurile, cari se predică în toate cărţile liturgice şi corale, din toate cântările bisericesti, din toată maiestatea şi frumseţea fără păreche a cultului dumnezeiesc din bisericile noastre.

Biserica totdeauna a socotit şcoala de cel mai puternic mijloc pentru conservarea sa proprie. Prin proiectul de lege de care ne ocupăm, ni-se ia însă din mână chiar acest mijloc de existenţă. Căci nu mai poate servi bisericii acea şcoală, care după proiectul de lege nu mai foloseşte manuale aprobate de auctoritatea bisericască, ci exclusiv de Ministrul de culte şi instrucţiune publică; care nu mai are învăţător numit în mod independent de către susţinătorii ei, ci numai cu aprobarea ministrului; căruia nu-i mai prescrie biserica planul de învăţământ, ci Ministrul; - care nu-şi mai poate înlătura învăţătorul necredincios şi stricat fără de aprobarea ministrului. Nu poate duce decât la destrămarea organismului bisericesc acea şcoală, care după proiectul de lege dă învăţătorului leafă mai mare, decât preotului, şi astfel aruncă între aceşti doi factori culturali mărul de ceartă, de invidie şi de împărechiere; care se scoate aproape cu totul de sub iniuriinţa bisericii şi se pune sub iniuriinţa unor factori, cari pot fi purtaţi de spirit duşmănos faţă de biserică şi de instituţiunile ei.

În faţa acestor mari primejdii pentru existenţa poporului românesc şi a bisericilor lui, noi toţi cei adunaţi aici ca nişte supuşi credincioşi ai Maiestăţii Sale Regelui nostru apostolic şi ca cetăteni devotaţi ai ţării de sub stăpânirea Lui preainaltă, ne ridicăm glasul nostru de protestare, şi cerem dreptate, care trebuie să ni-se dea în schimb pentru sângele şi averea, ce le jertfim pentru mărirea patriei şi a tronului.

IV. Totodată adunarea roagă pe Ilustrii nostri Arhieri ca la locurile competente să lucre din toate puterile să se delătore atentatul îndreptat împotriva legii şi a limbii noastre.

V. Adunarea cu tot dreptul nutreşte credinţa şi nădejdea că deputaţii nostri vor lupta cu toate armele legale în parlamentul ţării ca proiectul de lege al ministrului Apponyi, privitor la învăţământul poporal să se ieie dela ordinea zilei.

VI. În fine, adunarea roagă pe deputaţii naţionalişti, să organizeze o adunare de protestare a întregului neam românesc din Ungaria.

Relevăm din aceasta hotărîre punctul din urmă, care ar trebui negreşit să se realizeze, ţinând o nouă şi mare adunare, de pildă tot la Blaj.

Crestături.

— Și în Sătmar s'a ținut adunare de protestare în contra sistemului tiranic de terorizare și despoiere din Franța. Adunarea a decurs sub prezidiul noului episcop catolic din orașul Sătmarului, Dr. Boromisza Tibor, și după vorbirea în-sufletită a profesorului de teologie Dr. Wolkenberg, a luat o frumoasă rezoluțiune, prin care se înferează încalcarea drepturilor naturale și dumnezeiești ale bisericeii, săvârșită de răsturnătorii cărmuitori ai Franței; se pretinde sana-reea ranelor bisericeii catolice fran-ceze, restituirea averilor răpite, libertatea creșterii și instrucțiunii religioase, și alte asemenea lucruri bune.

Negreșit, adunarea aceasta, ni-se pare cea dintâiu de acest fel în Ungaria, face onoare catolicilor din Sătmar. Dar nu observă oare că și la noi în țară se pornesc lucrurile pe aceeași pantă ca și în Franța? Proiectele școlare, cari iau bisericilor toate drepturile și le lasă numai sarcinile, declarând și pe învățătorii confesionali de funcționari publici, pregătesc terenul pentru monopolul școalelor de stat, cari nu pot fi decât indiferente, dacă nu chiar contrare în ce privește religiunea. Curentul acesta, adevărat, că se pornește acum cu deviza »patriotică«, dar nu și creștină, a maghiarizării; nu peste mult însă va lua devizele moderne ale Franței păgâne de azi. De aceea bine să bage de seamă catolicii din Ungaria, că bârna din ochiul Franței să nu le înțepe și ochii lor!

— Profesorul univerzitar din Cluj, d. Somlyó Bódog, a ținut în 3 l. c. o prelegere publică în Orade, vorbind despre *căsătorie*. Conform teoriilor sale materialistico-darwinistice, a arătat »savantul« profesor, că instituția căsătoriei între oameni e de totul *superfluă*, de oarece viața omenească nu se ose-

bește înru nimic de cea a animalelor!!!

Nici chiar un păgân nu ar putea să nu se scandalizeze de niște învățături de felul acesta! În sfârșit, pe noi nu ni-ar importa prelegerile lui Somlyó Bódog, dacă nu am ști, că el are la Cluj și ascultători români, și că și la noi încep a se manifesta aderenții lui, visătorii de o »Lume nouă« morală, desăvârșită, care ni-a lipsit până acum... Să ne aducem aminte de ultimul nr. din »*Orizontul*« și de răspunsul dat aceluia, în »*Unirea*« — Rugăm cu insistență tinerimea noastră, să se ferească, ca de ciuamă de tot felul de învățături depravate, cari sub masca științelor și a adevărilor moderne, atacă simburile sănătos al sufletului omenesc. »Nu fiți ca calul și mușcoiul, la cari nu este pricepere (Psalm 31, 10.)

nob.

— America și lupta culturală din Franța. Catolicii din *New-York* au ținut în sala hipodromului un meeting, la care au fost de față 7000 de oameni în sală, și 20—22 mii afară în jurul edificiului. Vorbitorii — arhiepiscopul Farley, juzii O'Brien și Daly, apoi M. Iohn, I. Agar — au înfierat în mod vrednic purtarea guvernului francez și au constatat, că Clemenceau și soții săi au călcat regulele cele mai elementare ale cinstei și umanității; că procedura lor e asemenea celei alui Nero și Dioclețian. Arhiepiscopul Farley a arătat, că preoțimea franceză ne-a dat unul dintre cele mai frumoase exemple din întreagă istoria creștinizmului, când au ales partea sărăciei apostolice, numai ca să aibă voie de-a propovădui popoarelor libertatea mântuitoare a evangheliei.

După »*New-York*« a urmat *Brooklyn*. Aici adunarea a fost ținută în operă, sub prezidiul judei Kelly. Au vorbit judele Carr, Prendergast, Callahan și episcopul locului, mgre Mac Donald. Acest

din urmă a spus între altele: »lupta va fi câștigată, fie și cu vărsare de sânge. D-zeu va pedepsi negreșit pe oamenii aceia...« Iar judele Carr a zis între altele: »Nu împotriva Franței vorbim aici, ci ca oamenii libertății protestăm împotriva atacurilor, îndreptate asupra omeniei civilizate, din partea unor oameni, pe cari norocul i-a pus deocamdată la cărma statului francez.

Acestea sunt cuvinte blânde. Mai serios e însă faptul, că poporul american a început mișcare în Statele Unite și în Canada, pentru boicotarea industriei și comerțului francez. M. Lusserand, reprezentantul d-lui Fallières și a statului francez în Washington, se va afla curând în o poziție ciudată. N'are, decât să o mulțamească mai marilor săi...

Așa aduce cu sine vremea, adevăratul critic al tuturor lucrurilor, deci și a crizei din Franța, critic mai drept desigur decât unii dintre

românii noștri, bunăoară d-l I. G. Duca din »Viața Românească« (nr. Ianuarie 1907 și dl Cor. Pop, care în »Tribuna« Aradului, aduce (nr. 42.) laude exagerate guvernului francez, și îi garantează »popularitate în prezent« și »glorie strălucitoare« pe viitor. Cât pentru prezent, îndrumăm pe »Tribuna« la articolul d-lui Ioan Slavici, publicat în nr. de Crăciun al aceleiaș foi de consecventă, ca totdeauna, și în chestia aceasta. Cât pentru viitor nu primim prorocia »Tribunei« ci așteptăm verdictul istoriei.

— **Un învățător confesional** declară în »Gazeta Transilvaniei« (nr. 42 din 8 Martie) că dacă se va ridica salariul învățătorilor noștri la 800 cor. — cum s'a hotărât și la Sibiu, și la Blaj, »noi — zice învățătorul confesional« — cu toții să jurăm pe legea noastră, că banul străinului nu-l vom primi, ci vom susține sus și tare caracterul confesional și național al școalelor noastre«...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Departee...

Țin fruntea 'n palme răzimată
Și ochii pironiți în carte
Dar gândurile mele aleargă
Departee, undeva, departee.

Căsuța albă din poiană
Duios din neguri se desface,
O! de aș putea să știu, acuma
Sărmană maica mea ce face!

Poate privește tristă în zare,
Poate-i cu acu 'n mâni și coasă
Și cine-mi poate spune mie
De nu-i ud firul de mătasă!

A. Seca.

Din semnele vremii.

Alegerea dela Bocșa s'a sfârșit. Evrul I. Weiss a intuat în dieta țării în sgomotul aplauselor tovarășilor »de idei«; alegătorii s'au întors la vetrele lor cu inimile sângerate unii, cu muștrări de conștiință — poate — alții, pentru argintul căpătat în schimbul vânzării conștiinței lor și a copiilor lor. Lucrurile și-au luat mersul de până aci, câte o foaie numai mai dă numele cutărui preot cu hainele schimbate, dar cu vechea barbă roșie, care l'a făcut cunoscut oamenilor săi; numele cutărui dascăl înebunit de lucirea înșălătore a banului, pe care vrea să-l câștige nedăscălește sau a unui notar învățat a linge totdeauna mânilor tuturor acelora, pe cari îi vede stăpâni, — și așa mai departe.

Învingerea aceasta nu trebuie socotită numai ca una, care ni-a lipsit de un deputat, ci ca o învingere, care ne arată cât suntem de pregătiți, conștii de datorințele noastre de neam, care vrea să trăiască ca atare, chiar și cu prețul vieții sale; o învingere, care ne arată modul de a vedea și a lucra alor aproape 1500 oameni dintr'un cerc, dintr'al Bocșei astăzi, dintr'altul, poate mâine. Se va zice: s'au comis mișelii din partea celor »puternici«, au amenințat, au mituit, etc. Știu, dar tocmai aici e răul, că conștiința națională, care a fost trimbitată cu toate prilejurile, unde numai se putea, a putut fi înădușită de o pungă cu bani, care s'a promis că se va da sau se va lua, de o porție de vutcă, de un »papricaș« pipărat și alte asemenea valori.

Cine are conștiință națională și-o arată în năcaz, asupriri, în luptă, cu fapta, iar nu dormind sau în fraze bombastice, în purtarea unui roșu-galben-vânăt atunci, când nu zice nime să-l arunci jos. Conștiința aceasta se câștigă prin cultură și numai prin ea. Ne având cultura nu vom fi robiți numai cutărui guvern, ci prostiei, care face ca sute de oameni să fie trași încoace încolo de un popă sau dascăl fără D-zeu și fără simț de rușine, care joacă după cum flueră, cu banul congruei sau al ajutorului de stat în mână, cutare sau cutare slujbaș.

Cultura aceasta trebuie să pornească din școală, din cărți, din gazete, din gura popii și a dascălului și din a tuturor cărturarilor. Un popă într'un sat trebuie să fie un model de gospodar, de om al cinstei, datoriei, înțelepciunii și o lumină nestinsă, care se împrăștie dragoste de limbă, de neam, de biserică, alipire de tot ce e al nostru, iar nu om a căru

activitate se mărgineşte la o slujbă bisericească pe săptămână. Preotul şi învăţătorul trebuie să fie conducătorii fireşti — cât de frumos o ştiu spune d-lor în gazete — ai ţărâniei. Astfel se poate susţine auctoritatea, pe care trebuie să o aibă un preot şi un dascăl înaintea credincioşilor lor, auctoritate, care îşi are rădăcinile sale adânci în inima şi sufletul lor, provenită din recunoştinţa că i-ai dat lumină şi i-a deschis ochii şi care se deosebeşte ca cerul de pământ de aceea, pe care ți-ai putea-o câştiga având sute de jugăre şi fiind ei siliţi de lipsă şi sărăcie să-ţi cerşască grăunţele tale.

Şi sunt triste semne ale vremii, când îi vedem pe conducătorii aceştia gata a-şi părăsi neamul, din care s'au născut, a-şi bate joc şi a despreţul sinul maicei sale, la care au crescut, pentruca să poată umbla de braţ sau pe după cap cu un slujbaş mare sau mic al statului.

Trebuie să ne temem mai ales acum, când Apponyi cu mână largă dă mii de coroane şi ca să capeţi e de ajuns să ceri, trebuie să ne temem zic, că se vor afla prea mulţi — de acest fel de »conducători fireşti«. cari adecă urmeaza numai boldurile ordinare ale firei păcătoase.

Alegerea dela Bocşa ne mai arată, că mântuirea noastră nu poate veni din politică, nu o putem căpăta dela alţii, ci trebuie să pornească dela noi, din averea şi cultura noastră, că nu-i destul să mergi în cinci ani odată în cutare sat, ca să spui ce vei face şi pentru ce vei lupta în frumosul şi scumpul palat de pe ţărmul Dunării din Pesta, sau în fiecare an, ca să areţi ce s'a lucratsau ce nu s'a lucrat în acelaş palat.

Foarte nimerit observă d-l Iorga că »pot veni altele (alegeri) în care nici un deputat român să nu iasă« (Neamul rom. nr. 80), ci poate de cei ca Măria Sa Burdea. Chiar de aceea — dacă vrem să nu fim de risul tuturor neamurilor acum în veacul acesta al luminilor şi dacă vrem să trăim ca Români — să ne câştigăm tesaurul, pe care nu ni-l pot răpi câte baionete sunt în lumea asta şi câte s'or mai face de aci înainte, care este: luminarea minţii şi a inimei şi convingerea, că avem o limbă, care e numai a noastră, moravurile noastre, datinele noastre, că ne avem trecutul nostru şi vrem să luptăm pentru un ideal izvorit din năcazurile şi împrejurările vieţii noastre, un ideal bine stabilit şi care ne este prefăcut în sânge. Pentru a ajunge însă pe încetul aici trebuie ca fiecare, începând dela cel cu cilindru, cu lanţ de aur, cu păpuşi de lac, până la săracul cu căciula de oaie, cu şerpar şi cu opinci cârpite, să se conzidere ca un ţăran cuminte, în-

sufleţit, unul rămas din tinereţele sale acasă la plug şi la sapă, iar celalalt mai umblat în lume, mai cuminte, mai învăţat şi astfel poate şi vrea să dea sfaturi şi celui fără sfat, poate şi vrea să ia parte la suferinţele fratelui năcăjit, să stea cu el de vorbă des, cât de des, iar nu numai la alegeri şi în cinci ani odată.

Iustin Volbură.

CRONICA.

— *Lupta pentru şcoale* curge neconţenit. Memorandul metropoliei gr.-or. rom. a fost prezintat ministrului de culte şi iustrucţiune publică, care altfel nu a lăsat nici o nădejde de mai bine. Paşii hotărîtori, de cari am vorbit în nrul trecut, se pare a se impune ca inevitabili.

— În *camera deputaţilor* de asemenea curge o luptă neconţenită. Proiectul despre şcoalele de stat, luat la desbatere, e combătut de deputaţii naţionalişti cu adevărată obstrucţie. Au vorbit Dr. Mihali, Vajda, Vlad, Dr. Maniu, Hodja. Mai restează să vorbească Dr. Suciş şi Vas. Goldiş. În cursul desbaterii scene şi incidente acute cu prezidenţi şi deputaţi. Un mare »cavaler« Nagy György a înzultat şi damele române, cari azistau la şedinţa pe galerie? Conte Apponyi, spre a dumeri pe catolici, cari şi ei sunt nemulţumiţi, a declarat că el nu e pentru statificarea tuturor şcoalelor. Se vede că el n'ar avea nimic contra şcoalelor confesionale maghiare, nu-i plac însă şcoalele româneşti.

În acelaş timp lupta de protestare se organizează şi afară de parlament şi trebuie să se dea neîntrerupt.

— »*Lupta*« cu toată înversunarea luptei de obstrucţie are vreme şi plăcere să se lupte şi cu noi pentru Apelul păcătoş al preţinşilor „cătorva preoţi din dieceza Gherlei“. Am fi aşteptat să declare că apelul de pricină s'a furişat pe neobservate în coloanele »Luptei«, cea ce ea regretă. Nici vorbă! L'a publicat conştienţa de ce face, ba a crezut de datoría sa, şi de şi susţine că »apelul iscălit (1) de »mai mulţi preoţi din d. G.« e autentic, recunoaşte totuşi că redacţia din partea sa i-a pus notiţa subliniară: »Foile româneşti sunt rugate (de »Lupta«, bine înţeles) a reproduce sau a lua act despre acest apel«. Cât pentru autenticitate vom mai vorbi altă dată, nu acum, fiindcă nu voim să preocupăm lumea cu astfel de chestii,

când lupta pentru şcoale trebuie să stăpânească. Constatăm însă că »Lupta« a făcut un păcat mare în contra intereselor noastre naţionale superioră publicând, cum a publicat, apelul, care constituie un caz de cinism, cu mult mai greu decât cel al popei din »Lungoceşti« publicat în »Gazeta Transilvaniei.

— Primarul Bucureştilor d-l M. Cantacuzino, însoţit de o delegaţie, se va duce în Aprilie la *Roma*, ca să răspundă primarului *urbei eterne*, pentru vizita şi darul ce făcuse capitalei române din prilejul iubileului.

— Dieta din Pesta a nimicit mandatele *deputaţilor români* Dr. St. Petrovici şi Dr. George Popovici. La Lugoj va fi candidat şi a doua oară tot protopopul Popovici.

— Şezătoarea artistică dela Budapesta a reuşit slab. Se vede că iute le-a trecut Românilor nostri pofta de a gravita şi social spre Budapesta. Cazul e simptomatic şi pentru situaţia noastră politică.

— † *Petru Călcianariu* avocat în Orşova, un inimos Român, după scurte suferinţe a răposat în Domnul în 11 Martie 1907, în etate de 59 ani. Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată!

— *Hymen*. Vicenţiu Sima, teolog abs. şi Rozalia Mage anunţă sărbarea cununiei lor, care se va ţinea la 17 Martie a. c. st. n. la 3 oare p. m. în biserica gr.-cat. din Feneşul-săsesc.

— În comuna *Pomi*, comit. Sătmarului, s'a înfiinţat nu de mult şcoală de stat. Cu ce scop, se poate închipui şi — vedea. Învăţătorii, — după origine par a fi români, — au introdus cursuri de sara pentru adulţi, cu cari învaţă şi cântări. De curând au dat un »bal«, împreună cu concert. Au cântat cântări româneşti ca »Frunzuliţă«, cântec popular, »Ştii tu« şi altele, amestecate cu de al de »Nem siratlak én már téged« de Fráter Loránd şi »Három ereszére« friss nóta — cântată de toţi ficiorii. Ce va eşi din acest dualism se poate închipui. Dar oare învăţătorii nostri, încă neapponyizaţi, nu ar putea face şi ei cursuri de adulţi sara, ca să îndulcească sufletele fecioare de farmecul limbei, istoriei şi poeziei române?

— Pentru *închiderea crişmelor* în Dumineci şi sărbători s'a pornit o frumoasă mişcare în mai multe părţi. Mai pe urmă în comuna *Mărgău* s'a luat hotărîre în această direcţie.

— Încrestăm aceste momente culturale, încununări ale dragostei ţăranului nostru pentru glia străbunului Ardeal:

În *Buciumi* sătenii au cumpărat o moşie nemeşască cu 130,000 cor. În *Silha* una cu 70.000 cor. Cele multe înainte.

Cărţi — Reviste — Ziare.

— Tocmai în momentul din urmă primim nrul 1 din noua revistă *Pedagogia română*, ce apare în Gherla sub îngrijirea d-lui prof. prep. *Anton Domide*.

Nrul 1 se prezintă ca înfătoşare simpatic, având pe copertă, o ilustraţie foarte nimerită, sugestivă: un zdravăn băiat român înaintea dascălului. Revista are o estenziune de 16 feţe format 4° ca »Luceafărul« cuprinzând vre-o 7 articoli, 2 poezii, notiţe şi ştiri. Apare de 2 ori pe lună cu excepţiunea lunelor Iulie şi August. Preţul abonamentului pe 1 an: 10 cor., pentru România 12 Lei. De cuprinsul ei ne vom ocupa în alt număr.

(i.)

„Răvaşul“ Clujului.

— *Reuniunea »Sf. Maria«* a femeilor române din Cluj şi-a ţinut Duminică, 10 Martie n. adunarea generală, în şcoala noastră confesională, sub prezidiul preastimatei Doamne *Ana vâd. Pop. n. Leményi*, fiind de faţă un număr frumos de membre şi bărbaţi de încredere. Raportul general, citit de secretarul Dr. I. Florian, şi socotelile reuniunii s'au luat la cunoştinţă cu aprobare. Dela membrii noi s'a încassat în cursul şedinţei 35 cor. 50 fil. Reuniunea a adunat dejă un capital de peste 1000 cor. S'a primit o propunere frumoasă prezentată de d. Dr. *Frâncu*, în care se precizează mai detaliat programul de acţiune filantropică a reuniunii. În fine s'a ales de nou comitetul pe 3 ani. De prezidentă a fost aclamată cu însufleţire tot D-na Pop n. *Leményi*, care a condus cu mult devotament reuniunea prin toate greutăţile începutului. Membre în comitet au fost alese D-nele: *Iulia Ranta n. Gal*, *Ecaterina Leont. Pop*, *Olivia. Telia*, *Paulina Popovici*, *Nina Faragó*, *Maria Bariţiu*, *Maria Pop n. Cioplea*, *Maria Turdean n. Iacobelea*, *Ana Bangur* şi *Floare Cormoş*. *Suplente*: D-na *Grig. Borza*, *Laura Ranta*, *Maria Țiglezan*, D-soarele *Ana Pop* şi *Alesandrina Hossu*. Bărbaţi de încredere au fost aleşi Domnii: *Ioan Nestor*, *Vas. Ranta*, Dr. *E. Dăianu*, Dr. *A. Frâncu*, Dr. *Victor Porutiu* şi Dr. *Iuliu Florian*, secretar. Comitetul cel nou este convocat pe Luni 18 Martie la şedinţă, în localul instit. „Economul“. Dorim izbândă deplină comitetului acestei reuniuni care are o așa de frumoasă chemare filantropică în mijlocul credincioşilor Români din Cluj.

— Pentru masa stud. acad. din Cluj au dăruit: »Schinteia« Tăure, 5 cor. II. Sa Dr. *Demetriu Radu* episcop de Oradea-Mare 50 cor. D-l *Emanuil Ungurean* adv. în Timișoara 20 cor. »Racoțana« *Șeica-mare* 20 cor. »Patria« *Blaj* 150 cor. »Mureșanul« *Radna*, 20 cor. »Olteana« *Viștea* 40 cor. Delega-

țiunea studenților din Craiova prin D-l Gh. M. Demetrescu a dăruit 100 cor. »Riureana« 20 cor. »Furnica« Făgăraş 50 cor.
 Direcțiunea »Mesel.«

— † *Leontin Pop*. Societatea română din Cluj a pierdut iarăş un valoros membru al său. Dl Leontin Pop, jude de tribunal în retragere, fost curator primar al bisericei unite, membru în direcțiunea »Economului« și în comitetul mai multor reuniuni, a încetat din viață după îndelungate suferințe. Esprimăm condolențe sincere distinsei familii îndurerate, care a dat următorul anunț funebru:

Subsemnații în numele lor și al număroșilor consăngeni aduc la cunoștință, că mult iubitul și neuitatul soț, tată, socru, moș și cumnat Leontin Pop, jude de tribunal în penziune, membru pe viață al »Asociațiunii« etc. Joi în 14 Martie a. c. la oarele 10 $\frac{1}{2}$ a. m. după lungi suferințe, împărtășit fiind cu Sf. Taine, a dormit în Domnul, în anul 73-lea al vieții și 38-lea al fericitei sale căsătorii. Rămășițele neuitatului defunct, după prohodul, ce se va ținea în 16 Martie a. c. la oarele 3 p. m. se vor transporta de acasă (Arany János-u. 5) la Morlaca, unde în 17 Martie se vor așeza în cripta familiară. Odihnească în pace și să-i fie memoria binecuvântată! Cluj, în 14 Martie 1907. Văd. Catarina Pop născ. Filip soție. Cornelia cu soțul Dr. Emil Pop, medic și copii: Veturia, Valer, Aurora, Stella, Virginia cu soțul Dr. Ambrosiu Chețian, profesor și copii: Emil, Angela Lucia. Tina cu soțul Nicolae Bogdan, profesor. Valer Pop, locotenent auditor ces. și reg. Romulus Pop, candidat de inginer, fiice, fii, gineri și nepoți. Panteleon Lucuța, căpitan ces. și reg. în penziune cu soția Elena născ. Filip, cumnați.

MAI NOU

Sfârșitul neașteptat al obstrucției

Obstrucția deputaților naționaliști s'a sfârșit pe neașteptate Miercuri. Justh a promis, că proiectul celalalt nu-l va aduce în desbatere până după Paștile latine. Deputații Goldiș și Dr. Suciul îndată au abzis de cuvânt și proiectul I. a lui Apponyi s'a primit în general.

Sfârșitul acesta al obstrucției a fost urmat de un prânz de gală la preș. Justh. Despre aceasta încheiere »Lupta« anunță:

»Prânz de gală la Justh. Astăzi, la 3 oare p. m. președintele Camerei, Iuliu Justh a dat un prânz de gală la hotelul »Royal«, fiind invitați peste 150 deputați, între cari și deputații nostri Vasile Goldiș, Dr. Iuliu Maniu și Dr. A. Vajda. Deputații nostri își aleseseră un loc mai retras, în capătul mesei, dar Justh, în mod ostentativ i-a așezat în felul ur-

mător: *în dreapta era Dr. I. Maniu, apoi Apponyi, un dep. kossuthist și V. Goldiș. În stânga Chernoh, Toth Iános apoi Dr. Vajda.* — Vorba Neamțului: *Ende gut, Alles gut!*

»Un salut cordial«.

Auzim, că răspunsul publicat în »Lupta« în numele d-lui Ioan Pop, preot în Juc, ca »salut cordial« la apelul »cătorva preoți din diec. Gherlei« e arti-apocrif!

Așteptăm confirmarea știrii.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii »Câmpiana« societate acționară în Mociu—Mócs conform §-lui 19 s. c. I. din statute se invită la

I-a adunare generală ordinară

ce se va ținea în Mociu—Mócs la 30 Martie n. 1907 la 10 oare a. m. în localul institutului.

Ordinea de zi:

1. Raportul direcțiunii și al comitetului de reviziune pe a. 1906.
2. Aprobarea bilanțului și darea absoluturului pro 1906.
3. Decidere asupra întrebuintărei profitului curat.
4. Stabilirea plății membrilor direcțiunii și comitetului de supraveghiere; a marcelor de prezență și a speselor de călătorie pe 5 ani. (§§-i 40 și 45.)
5. Esmiterea alor doi acționari, pentru verificarea procesului verbal.
6. Deciziune asupra propunerii direcțiunii, referitor al urcarea capitalului social.
7. Eventuale propuneri statutare.

Domnii acționari, cari voiesc a participa în persoană sau prin plenipotențiați sunt rugați a-și depune acțiunile până la 30 Martie n. a. c. la 10 oare a. m. la casa institutului, eventual la institutele: »Economul« în Cluj, »Coroana« și »Bistrițiana« în Bistrița, »Cassa de păstrare Seliște« și »Mureșana« în Reghin până la 25 Martie 1907.

Mociu, la 11 Martie 1907.

Direcțiunea.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la
1868

„Transsylvania“

Fondat la
1868

se recomandă pentru încheierea de

Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre pe cheltuelile înmormântării etc. în toate combinațiile și cu tarifele cele mai ieftine.

Valori asigurate:

105 milioane cor.

Despăgubiri prestate:

7 milioane coroane.

Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

Acusitori buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emketer 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și la **Agentura »Transilvaniei«** în Cluj.

Cine suferă de (nevoie) sgarciuri și stări ner-

Epilepsie

voase, se ceară broșura despre Epilepsie, care se trimite gratis și franco dela »Privil. Schwanen Apotheke,« Frankfurt a. Main. 23—53

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește **asigurări pe viață** pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual

Averă proprie

Cor.: 34,600.000

Cor.: 274,000.000

Dividende solvite

Despăgubiri de viață

Cor.: 170,000.000

Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:
Cluj. Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:

Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4
în Palatul Standard. (Casa proprie).

Centrala generală:

Edinburg. (Anglia).

La tipografia

»CARMEN«

în **Cluj**

se află de vânzare

„ROMANA“

(pe note)

de **Tunarul.**

Prețul unui esempl.

2 cor. 50 fil.

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj.